

IBL nieuws 5

'Resultaat van onderzoek is verandering in de sector'

Sommige onderzoeksprojecten doen al heel veel aan het verspreiden en circuleren van kennis, andere wat minder. Voor iedereen staat het bereiken van de gangbare boeren en bedrijven nog in de kinderschoenen. Dat is op te maken uit een rondgang langs diverse onderzoekers en andere betrokkenen bij het onderzoek.

Kennisverspreiding is nog vaak restpost van onderzoek, merkt Arjan Monteny van AKK. Hij is nauw betrokken bij veel onderzoeksprojecten voor de biologische landbouw. "Onderzoekers onderzoeken nog te veel. Te vaak richten ze zich voornamelijk op het ontwikkelen van kennis, wat leidt tot een rapport. Maar resultaat van onderzoek is niet een rapport maar een verandering in de sector."

Bij de projecten is een deel van het budget voor communicatie. Toch is die aparte benoeming niet altijd voldoende. "De aandacht gaat in eerste instantie naar kennisontwikkeling. Er is aarzeling om informatie al tijdens de uitvoering van projecten naar buiten te brengen, men wacht liever op de definitieve resultaten. Maar met de eerste resultaten en ervaringen kun je beweging en discussie in de sector op gang brengen. Bij een project waarvan regelmatig persberichten verschijnen en waar workshops worden gehouden, komt veel meer feedback. Zo krijg je dat mensen met je mee denken."

Meer terugkoppeling

Mineke de Lange, van LNV, ziet nog te vaak een dik rapport verschijnen als eindresultaat van onderzoek. "De vraag is hoe je

meer met de onderzoeksresultaten kan doen. Een A4-tje met kort de resultaten, daar heb je wat aan. Zo kan je flexibel en actueel zijn. Onderzoekers organiseren ook workshops, maar die staan vaak in het teken van voortgang van het onderzoek en gaan minder over doorstroming van kennis. Bij een praktijknetwerk als Biom zit dat natuurlijk wel goed. Maar bereik je daarmee ook de andere biologische bedrijven? En hoe zit het met de gangbare bedrijven? Daar moet de kennis ook heen." Maar je kunt communiceren wat je wilt, als het onderzoek niet aansluit op de vraag heeft niemand er wat aan. "Als je ziet dat een vraag van een individuele boer eerst langs de adviescommissie gaat, die een voorstel doet, waaruit weer een wetenschappelijke vraag komt die na vier jaar beantwoord is, dan weet een boer al lang niet meer dat het oorspronkelijk om zijn vraag ging. Daarom moet er meer kortlopend onderzoek gebeuren met meer terugkoppeling tussendoor."

Belangrijk is dat boeren en tuinders actief betrokken zijn bij het onderzoek, vindt Huib Bor, voorzitter van de vakgroep biologische landbouw van LTO en Biologica. "Er zijn boeren die overal komen, in studieclubs, op plaatsen waar onderzoekers zijn. Maar dat is maar een beperkte kring, ben ik bang. Het is lastiger om de andere boeren te bereiken." Bor noemt als goed voorbeeld van kennisverspreiding de vlugschriften van het Louis Bolk Instituut. "Op één of twee A4-tjes schrijven ze kort de resultaten van het onderzoek op. Ze lezen heel gemakkelijk, eigenlijk als een soort vakblad. Dat zou meer kunnen gebeuren."

Inhoud

Kennisdoorstroming, hoe werkt dat?	2
Veel belangstelling voor WUR op BioFach	3
"Voldoende biologisch onderzoek"	4
Onderzoek draagt niet bij aan grotere afzet	5
Risico's biologische producten op een rij	6
"Mijn tijdschema is anders"	7
Zojuist verschenen	8

Nieuwe fase

Op Prinsjesdag presenteert de overheid haar nieuwe beleid voor de biologische landbouw. De afgelopen jaren is vanuit het onderzoek in wisselwerking met de sector en LNV veel in gang gezet om knelpunten in de biologische keten op te lossen. Om die kennis te verspreiden zijn er verschillende praktijknetwerken opgezet. Momenteel brengt Wageningen UR op verzoek van LNV de innovatieve betekenis van de biologische landbouw voor verduurzaming van de hele landbouw in kaart.

Dit moet LNV antwoord geven op de vraag hoe waardevol de investeringen zijn in (de kennisontwikkeling van) de biologische landbouw. De resultaten lijken perspectiefvol. Er zijn voldoende mooie voorbeelden van innovaties vanuit de biologische landbouw die opgepakt zijn door de gangbare landbouw. Denk aan klaver in grasland en de verschillende voorbeelden van mechanische onkruidbestrijding. Biologische landbouw heeft een grotere impact dan haar relatieve aandeel in de totale landbouw.

Greet Blom, projectleider IBL

Hoe werkt dat?

BIOM geeft cusussen

Het praktijknetwerk van biologische akkerbouwbedrijven, BIOM, heeft zich tot nu toe vooral gericht op de eigen deelnemers.

"Dat is goed geweest. Zo konden de deelnemers een groep vormen", vindt Wijnand Sukkel, projectleider van BIOM. Komende zomer wil hij de kennis uit de groep verder verspreiden. De projectleider houdt daarbij de verschillende leerstijlen van boeren in gedachten. Hij denkt dan ook aan actieve bijeenkomsten met discussie en excursies naast meer top down gerichte bijeenkomsten. BIOM werkt samen met DLV. Het project richt zich ook op de gangbare landbouw. Ook probeert het project de omgeving van de boer te informeren. "We hebben een aanbod gedaan richting financiers, banken en zaadbedrijven om cursussen te geven zodat zij ook goed geïnformeerd zijn over biologische landbouw. Tijdens zo'n cursus hoor je ook weer tegen wat voor problemen zij aanlopen. Dat kan je weer meenemen in het onderzoek."

Sukkel denkt dat het project de meeste biologische akkerbouwers wel bereikt.

"Biologische ondernemers hebben al een actieve houding, het zijn al voorlopers. Alles rondom natuurlijke vijanden en hoe je die kunt beïnvloeden trekken ze onder ons vandaan. De lijn naar de praktijk is heel kort."

Meer info: wijnand.sukkel@wur.nl

Biologische veehouderij wil reacties

Het onderzoeksprogramma biologische veehouderij besteedt uitgebreid aandacht aan verspreiding en circulatie van kennis. De dertien deelprojecten hebben zelf een pot voor de overdracht van kennis. Daarnaast zijn er overkoepelende initiatieven. Wim Hoeve: "We richten ons op de biologische boeren en potentiële omschakelaars en dat lukt vrij aardig. We willen niet alleen een eenzijdige kennisoverdracht, maar juist ook reacties."

De Biofoon (0800 - 246 00 00) is daarbij een perfect middel. Iedereen met vragen over de biologische veehouderij belt met zijn vraag en wordt doorverwezen naar de

juiste instantie of krijgt binnen een paar dagen antwoord. Zo horen de onderzoekers tegelijk wat er leeft in de sector. Alle vragen met het antwoord zijn te raadplegen op de bijbehorende website (www.biofoon.nl). Hier zijn verder alle documenten van biologische veehouderij die digitaal beschikbaar zijn te raadplegen.

De Biofoon met de website is een goede aanzet, vindt Hoeve, maar er moet nog meer gebeuren om de kennis tussen onderzoekers en veehouders te laten stromen. "Het liefst zou ik nog dichterbij de veehouders zitten, bijvoorbeeld door aan te sluiten bij open dagen van praktijkbedrijven zodat we ook gangbare boeren bereiken. Dat is wel een actiepoint van ons, maar we moeten er nog mee starten."

Meer info: wim.hoeve@wur.nl

Bioveem maakt afspraken

Vrijwel alle biologische melkveehouders, 96%, kennen Bioveem, het praktijknetwerk van biologische melkveehouders. Ongeveer driekwart kent bovendien één of meer deelnemers. Dat heeft Bert Philipsen, projectleider van Bioveem, uitgezocht. Hij denkt dat de goede bekendheid deels ligt aan de verspreiding van de nieuwsbrief. Die gaat naar alle biologische melkveehouders. "En de waardering van de inhoud is goed." Ook is er een goede wisselwerking tussen onderzoekers en melkveehouders. Dat komt door de studiegroepen waaraan de zeventien Bioveembedrijven deelnemen en die DLV begeleidt.

Lastiger is om de potentiële omschakelaars te benaderen. "Die zijn niet herkenbaar. Eigenlijk heb je het dan over de hele gangbare sector. Een deel van onze resultaten is

relevant voor gangbare boeren. Daarmee kan de algemene landbouw duurzamer worden. Dan heb je het over massacommunicatie. Daar zijn we aan begonnen. We hebben afspraken gemaakt met Oogst Plus om acht maal een artikel te schrijven."

Philipsen wil daarvoor een thematische insteek kiezen, zoals verbouwen van eigen krachtvoer of bestrijden van ridderszuring. Want, zegt hij, als je een zuiver biologische insteek kiest schrik je gangbare boeren af. Een andere manier om gangbare boeren te bereiken is door aansluiting te zoeken bij regionale partijen of vertrouwenspersonen die op het boeren erf komen. "De buitendienst van een veevoerfabrikant heeft vaak grotere bijeenkomsten voor gangbare boeren. Als wij daar een plekje in krijgen komt de boodschap veel beter over." Philipsen is overtuigd van het nut van een goede verspreiding van kennis. "Onderzoek zonder communicatie is drie keer niks."

Meer info: bert.philipsen@wur.nl

Nieuwe projectleider IBL

Per 1 maart is Greet Blom-Zandstra (49) de nieuwe projectleider van het IBL. Zij volgt hiermee Jac Meijs op die bij Biologica directeur beleid en management is geworden. Meijs blijft nog wel programmaleider van het Koepelprogramma biologische landbouw van Wageningen UR.

Blom, van huisuit plantenfysiologe, is ruim twintig jaar werkzaam binnen het landbouwkundig onderzoek van Wageningen UR. Zij heeft zowel fundamenteel als toepassingsgericht onderzoek gedaan, zoals aan de ontwikkeling van duurzame teeltstrategieën voor precisietuinbouw en innovatieve bedrijfsystemen. Vanaf vorig jaar is zij betrokken geraakt bij het biologische landbouwonderzoek. Zo is zij secretaris van het programma Systeeminnovatie Biologische Open Teelten en tevens secretaris van het Koepelprogramma Biologische Landbouw.

Meer informatie: greet.blom@wur.nl

BioFach 2004

Veel belangstelling voor Wageningen UR

Tijdens BioFach 2004 was er volop belangstelling voor Wageningen UR. Wageningen UR presenteerde zich op deze internationale vakbeurs via het Innovatiecentrum Biologische Landbouw. Veel bezoekers hadden vragen over de MSc opleiding Organic Agriculture

Er zijn waardevolle contacten gelegd over samenwerking op het gebied van onderwijs, onderzoek en kennisontsluiting. Contacten zijn onder meer gelegd met het Duits/Zwitserse Forschungsinstitut für biologischen Landbau (FiBL), het Internationale Onderzoeksoverleg (ISOfor), de Belgische koepelorganisatie voor biologische landbouw (BioForum) en met vertegenwoordigers van universiteiten. Ook zijn de banden met het Nederlandse bedrijfsleven aangehaald.

De BioFach, waarop 90 landen vertegenwoordigd waren, trok dit jaar in totaal ruim 30.000 bezoekers.

De pluimveeonderzoeker

Naam

René Kwakkel

Werkplek

Departement Dierwetenschappen

Specialisme

Voeding pluimvee en onderzoek uitloopsystemen voor pluimvee

Wat is je uitdaging in het onderzoek?

Ik vind dat een landbouwhuisdier weer een afvalverwerker moet zijn, zo hebben we ze ooit gedomesticeerd. Je moet niet een hoogwaardige grondstof aan de dieren voeren die je ook rechtstreeks aan de consument kan geven, terwijl we met zoveel afvalstromen blijven zitten.

Wat heb je er deze week aan gedaan?

Ik heb toevallig net gisteren overleg gehad met Egbert Lantinga, van Biologische bedrijfssystemen, en twee studenten om komend jaar op het biologische proefbedrijf Droeendaal experimenten te doen met vleeskuikens in de stoppel, een combinatie van graanteelt en pluimveevleesproductie.

Heb je kort geleden nog een leuke wetenschappelijke vondst gedaan?

We hebben eind vorig jaar langzaam-groeiende vleeskuikens een matig verteerbaar (biologisch) voer verstrekt, waarbij het eiwitniveau eigenlijk te laag was. De dieren groeiden evenwel boven verwachting. Wij denken dat dat vooral te maken heeft met grove delen in het voer, zoals hele tarwe, waardoor het maagdarmkanaal veel beter ontwikkelt. Dat is belangrijk, omdat de afweer (immuuniteitsopbouw) ook voor een deel via het maagdarmkanaal werkt.

Wat heb je zelf met biologische landbouw?

Als het zich vertaalt in streekgebonden, herkenbare productie zeg ik ja. Als het sec een naam is op een product dat bij Albert Heijn ligt dan heb ik er minder mee. Wel vind ik het mooi dat biologische landbouw probeert de nutriëntencycli te sluiten. Daar past ook het dier als afvalverwerker in. Als de biologische landbouw voor de intensieve veehouderij blijft steken in dierwelzijn, is dat concept voor mij te mager.

Interview

Bestuurder Kees van Ast

‘Er moet voldoende biologisch onderzoek blijven’

“Biologische landbouw blijft een speerpunt voor ons. Er is geen discussie dat het niet zo zou zijn en ik ga er vanuit dat dat voor LNV ook zo is”.

Kees van Ast, lid van de Raad van Bestuur van Wageningen UR is heel stellig. Hij onderschrijft dan ook de conclusies uit het rapport van de Kerngroep Biologische landbouw (zie kader). “Biologische landbouw is ook goed voor veranderingen in de gangbare landbouw. Daarom alleen al is het goed zo’n speerpunt te hebben.”

Heeft de speciale aandacht voor biologische landbouw binnen Wageningen UR tot nu toe voldoende opgeleverd?

“Dat is altijd moeilijk te zeggen. Maar in het begin kreeg ik nog afhoudende reacties. Mensen vonden het niet nodig er zoveel tijd in te steken. Die houding heb ik zien veranderen in een actievere houding om te proberen de potentiële voordelen in beeld te brengen. Biologische landbouw laat zien hoe je met een andere insteek productie met kwaliteit krijgt. Dan doel ik op de manier van omgaan met de dieren, de omgeving en de natuur. Het onderzoek heeft het gevoel teweeg gebracht dat die dingen belangrijk zijn.”

Is het belangrijk vast te houden aan het doel tien procent van het programmagedrag van LNV te bestemmen voor biologische landbouw?

“We zitten inderdaad nu al hoog, zo’n tien procent. Dat is goed, maar als je al hoog zit kan je eigenlijk alleen maar terug. Daar moet je voor uitkijken, want voor je het weet gaat de kaasschaaf er over. Er moet voldoende volume blijven. Dat doen we door een goede verdeling van het geld van LNV.”

Vier jaar geleden was de ambitie Wageningen op de kaart te zetten als centrum waar kennis over biologische landbouw te vinden was. Is dat gelukt?

“Wij hebben daarvoor het IBL opgezet en dat heeft goed gewerkt. De komende twee tot drie jaar gaat dat verder. Er zijn aanzetten gegeven tot ontsluiting van de kennis en de toegankelijkheid is vergroot. Ook worden de programma’s goed ondersteund door de sector. Zo bevordert je ook de ontsluiting van kennis.”

Zijn er ook dingen minder goed gegaan?

“De aantrekkingskracht van het onderwijs voor biologische landbouw is niet zo groot. De belangstelling voor een aparte opleiding is gering. Misschien is de basis te smal en kunnen we beter een specialisatie aanbieden in de MSc-trajecten. De student is dan al enkele jaren bezig en heeft een brede basis. Een specialisatie dan is minder risicovol.”

Kees van Ast: ‘De toegankelijkheid van de kennis is vergroot’

Er is meer onderzoek nodig voor een biologische keten zonder genetisch gemodificeerde planten en dieren. En, kijk of er meer internationale studenten te trekken zijn voor de BSc-fase van de opleiding Biologische Productiewetenschappen. Dat zijn twee van de aanbevelingen uit het geactualiseerde rapport van de Kerngroep Biologische landbouw van Wageningen UR. Het rapport laat zien waar de aandacht voor onderzoek en onderwijs in de jaren 2004 tot 2008 naar toe moet gaan. Meer info: Sjors Willems (0317) 485 831 of sjors.willems@wur.nl. Het rapport van de kerngroep is te vinden op <http://library.wur.nl/cgi-bin/WebQuery/biola/1710550>

Onderzoek draagt niet bij aan grotere afzet

**Robert Hoste,
onderzoeker bij het LEI**

“Als je het alleen hebt over de consumentenvraag, dan hebben wij daar inderdaad nauwelijks aan bijgedragen. Dan heb je marktonderzoek nodig, aan de afzetkant. Dat is er tot nu toe niet geweest. Maar bij een beginnende sector of productiekolom is er behoefte aan kennis, aan economische onderbouwing. Dat hebben wij gedaan voor de productie van varkensvlees. Het gaat er om hoe je de boeren geïnteresseerd krijgt en dan heb je cijfers nodig. Het LEI heeft ook een rol gespeeld in de onderhandelingen tussen De Groene Weg en de varkenshouders. Dus wij zijn smeermiddel geweest. Er is dan behoefte aan een onafhankelijke partij. Dat zie je nu nog, ik word nog steeds regelmatig gebeld. Als je nu ziet dat de afzet niet loopt, ligt dat aan andere dingen.”

Gerard Welles, onderzoeker bij PPO glastuinbouw

“Ik ben het er niet mee eens. De afzet van biologische producten hangt af van kopende consumenten. En dat hangt ook af van de prijs. Onderzoek levert een bijdrage aan de reductie van de kostprijs. Onderzoek is ook meer dan technisch onderzoek. Wij gaan bijvoorbeeld dit jaar winkelonderzoek doen om een goed beeld te krijgen van wat de consument aanspreekt. Of het uitmaakt hoe het product wordt aangeboden, en of ze behoefte hebben aan informatie. We starten ook een project met marktpartijen om de biologische producten met een goed verhaal in de markt te zetten. Als we alleen op de kostprijs letten reddend we het niet. Je hebt toegevoegde waarde nodig. Daar draagt het onderzoek aan bij.”

**Maurits Steverink,
Biologica**

“Onderzoek is cruciaal bij de bevordering van de afzet. Wel op voorwaarde dat het ontwikkelen van de kennis vanuit en met de praktijk gebeurt. Anders helpt het niet bij de bevordering van de afzet. Op heel korte termijn draagt onderzoek natuurlijk maar heel beperkt bij, maar op de middellange termijn heb je het nodig om de beloftes van de biologische landbouw waar te maken. Er is nog heel veel kennis nodig om te laten zien hoe diervriendelijk, milieuvriendelijk enzovoort de biologische landbouw is. Ook is er op dat gebied nog een heleboel te verbeteren, net zoals op het gebied van de kostprijs en de kwaliteit van de producten.”

Reageren?

Mail naar info@biologischelandbouw.net

Hoogleraar Ivonne Rietjens: 'Weinig harde wetenschappelijke gegevens'

Risico's biologische producten op een rij

De producten uit de biologische landbouw zijn niet veiliger of minder veilig dan die uit de gangbare landbouw. Wel zijn er andere risico's. Dat maakt Ivonne Rietjens, hoogleraar Toxicologie, haar studenten meteen duidelijk aan het begin van haar college. De MSc-studenten van de opleiding Food Technology volgen een college-reeks voedselveiligheid. "Daar hoort ook een college bij over de risico's van biologische producten", vindt Rietjens.

Lastig blijkt het wel. "Er zijn weinig harde wetenschappelijke gegevens en er zijn veel onopgeloste problemen", is de boodschap waar zij de studenten uiteindelijk mee naar huis stuurt. Nog vervelender is het dat de discussie erover vaak zo gepolariseerd is. Daar wil de hoogleraar zelf in ieder geval niet in betrokken worden. Neem de mycotoxinen, de stoffen die een schimmel produceert en die giftig zijn voor de mens. Rietjens zet de twee meest uiteenlopende visies gewoon naast elkaar. 'Er zijn mensen die zeggen dat er meer risico is op mycotoxinen bij biologische producten omdat de schimmels niet worden doodgespoten.

Maar er zijn ook mensen die zeggen dat de risico's lager zijn omdat de schimmels niet gestresst raken door het spuiten en daardoor de giftige stoffen niet produceren.' Dan haalt ze de FAO aan die stelt dat er geen significante toename is van mycotoxinen in producten die zonder bestrijdingsmiddelen zijn geproduceerd.

Zo goed als dat gaat heeft Rietjens over alle mogelijke gezondheidsrisico's de voor- en tegens van de biologische productie op een rij gezet. Van bacteriën als Salmonella en Campylobacter tot residuen van bestrijdingsmiddelen en diergeneesmiddelen. Voor student Maureen de Wispelare is het meeste al wel bekend. Maar dit gaat er wel iets dieper op in, vindt ze. 'Dat er een grotere kans is op besmetting door bacteriën wist ik al wel. En dat er minder kans is op inname van pesticiden klinkt natuurlijk logisch. Maar dat er minder nitraat in biologische producten zit, wist ik niet. Het is ook leuk om te horen. Mijn grootouders hebben een boerderij gehad en hebben nog steeds wat

Rietjens: "Discussie over voedselveiligheid is vaak zo gepolariseerd". (Foto Guy Ackermans)

kippen. Ik ga ze nu wel vertellen wat ik gehoord heb." Of ze er in de rest van haar studie veel mee zal doen, weet ze niet. Het

staat nu toch iets te ver van haar af. Voor meer info: e-mail: ivonne.rietjens@wur.nl;

Waalkens (PvdA) opent 'Droevendaal'

Op vrijdagmiddag 18 juni 2004 zal Tweede Kamerlid Harm Evert Waalkens het Biologisch Proef- en Leerbedrijf Droevendaal van Wageningen UR officieel openen. De afgelopen twee jaar is Droevendaal omgeschakeld naar de biologische landbouw. Er is een nieuwe hellingstal gebouwd en een ontvangstruimte voor bezoekers ingericht. Het proefbedrijf, gelegen aan de noordkant van Wageningen, is een unieke faciliteit voor wetenschappelijk onderzoek en onderwijs in de biologische productieketen. Speciale aandacht is er voor de integratie

van dier, gewas en natuur. Droevendaal beslaat vijftig hectare aan onderzoekspercelen en huisvest 65 stierkalveren. Daarnaast is het onderdeel van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur. Gedurende de openingsmiddag zijn er rondleidingen en presentaties over het lopende onderzoek. Droevendaal is aansluitend op zaterdag 19 en zondag 20 juni tijdens de landelijke 'Open Dagen bij de biologische boer' toegankelijk voor het publiek. Voor meer informatie e-mail: edwin.luijks@wur.nl, tel. 0317 483915

Ondernemer wil zijn idee morgen realiseren

‘Mijn tijdschema is anders dan van onderzoekers’

Johan Martens heeft een biologisch melkveebedrijf in Biezenmortel vlakbij de Drunense duinen, met veel agrarisch natuurbeheer. Het liefst draait hij die combinatie om en maakt hij van zijn bedrijf een natuurbedrijf. Misschien gaat dat lukken nu hij een pilot is geworden in een nieuw onderzoeksvoorstel van Alterra over Boeren voor natuur.

Hoe kwam u er bij om mee te gaan doen aan dat onderzoek?

“Het sprak me aan. Het project biedt mij een instrument om mijn ideeën te verwezenlijken. Mijn doelstelling is om natuur te produceren en dat lukt niet in Nederland met de huidige regels. Je hebt alleen Programma Beheer en daar kan je alleen delen van je bedrijf in doen en je krijgt alleen compensatie voor gedeelde inkomsten.”

Kwam u makkelijk in contact met de onderzoekers?

“Ik moest wel zelf de contacten leggen. Zij weten natuurlijk niet wie geïnteresseerd is. Ik weet niet meer hoe, maar twee jaar gele-

den hoorde ik dat Alterra met het eerste onderzoek voor Boeren voor natuur naar buiten kwam. Ze belegden daarvoor een bijeenkomst, in Wageningen. Daar ben ik naar toe gegaan en heb gezegd dat ik wel geïnteresseerd was. Daarna hoorde ik niets meer. Na een jaar hebben wij hen met het overlegplatform duinboeren uitgenodigd. Daar hebben we contact gehad en na twee maanden zijn ze op mijn bedrijf geweest. Het was weer een half jaar stil en afgelopen najaar belden ze dat ik eventueel mee kon doen in een volgende pilot in een Europees project.”

Bent u tevreden hoe het tot nu toe gaat?

“Ik ben ondernemer. Als ik een idee heb wil ik dat morgen gerealiseerd hebben. Onderzoeksinstellingen zijn heel gedegen, willen eerst alles uitzoeken. Die hebben een ander tijdschema dan ik, een andere dynamiek. Dus het duurt langer dan je zou willen. Maar het is wel logisch. Zij kunnen niet op hun vrije zaterdag bij meneer Martens komen onderzoeken. Het moet wel inpasbaar zijn in een onderzoek, in een pilot en er moet geld voor zijn.”

Martens: “Mijn doel is om natuur te produceren”.
(Foto Hans Dijkstra bvBeeld)

Leren samenwerken met boeren

Het is soms lastig af te wijken van de manier van onderzoek doen zoals dat tientallen jaren is gedaan, merkt Annemiek van Beek, werkzaam bij PPO. ‘Je kan niet langer onderzoek doen en dat na afloop droppen bij de gebruikers. Je wilt samen met de boeren leren, maar het is toch nog steeds vaak eenrichtingsverkeer van onderzoekers naar boeren.’

Dat was ook het geval bij het project Natuur breed, waar Van Beek bij betrokken is. In dit project willen de onderzoekers een methode ontwikkelen waarmee het mogelijk is op allerlei soorten bedrijven een natuurplan op te stellen. De onderzoekers begonnen met akkerbouwbedrijven en hebben dat later uitgebreid naar andere sectoren. Daarbij werken ze intensief samen met 33 bedrijven. De onderzoekers wilden kennis over agrarisch natuurbeheer graag samen met de boeren ontwikkelen, maar merkten dat dit andere vaardigheden vergde dan ze gewend waren. Die wilden ze wel leren. Het coachingsproject van het Koepelprogramma biologische landbouw kwam hen te hulp. Het ging met de onderzoekers na waar ze behoefte aan hadden.

Een van de activiteiten die daar uit rolde was een cursus overtuigen en onderhandelen. Van Beek: ‘Voor sommige bedrijven is een natuurplan helemaal nieuw. Die zijn bijvoorbeeld bang voor veron-

kruiding van hun bedrijf. De vraag is dan hoe je vertrouwen wekt. We leerden dat je niet alleen argumenten neer moet gooien en denken dat je er dan bent. Je moet juist veel luisteren en je inleven in de ander. Vooral het oefenen in rollenspellen is een goede manier om ook daadwerkelijk anders met elkaar te praten.’

Een andere activiteit was samen met de deelnemers kennis ontwikkelen. Daarvoor was de open-space methode het beste. Dit is een heel informele werkvorm waarin alle deelnemers gezamenlijk inhoud en onderwerpen van een bijeenkomst bepalen. In kleine en wisselende groepjes bespreken deelnemers wat zij zelf belangrijk vinden en welke stappen nodig zijn om problemen op te lossen. Die open-space benadering hebben de boeren en de onderzoekers op een landelijke dag uitgeprobeerd. Zo is aan het eind van de dag helder welke onderwerpen echt leven. ‘We kregen daar heel positieve reacties op, de methode sprak aan. Zo heb je gelijk meer draagvlak voor wat je daarna gaat doen.’

Van Beek is goed te spreken over de hulp van het Koepelprogramma: ‘Het is essentieel om andere werkvormen te leren en te oefenen, anders blijf je gemakkelijk in je eigen manieren hangen die vaak minder effectief zijn.’

Service

Zojuist verschenen

Biologische appels en peren

Biologische fruittelers kunnen geen gebruik maken van chemisch-synthetische hulpstoffen. Ook in de gangbare teelt neemt het aantal beschikbare middelen af. Het alternatief, om gemiddeld hoge opbrengsten en goede vruchtkwaliteit te bereiken, is om te denken in samenhangende teeltsystemen. Hierin zijn bodemkwaliteit, groei, dracht en vruchtkwaliteit nauw met elkaar verweven en wordt met teeltmaatregelen bijgestuurd. De vrucht van jarenlange samenwerking tussen fruittelers, onderzoekers en adviseurs is een handboek dat verkrijgbaar is bij het Louis Bolk Instituut, zie www.louisbolk.nl/fruit of tel. 0343-523860.

Ontsmetting biologisch zaad

Vanaf 1 januari 2004 moet volgens EU-regels de biologische landbouw gebruik maken van op biologische wijze geproduceerd zaad. In dit rapport van Plant Research International zijn de mogelijkheden voor ontsmetting van biologisch zaai-zaad met natuurlijke middelen geïnventariseerd. Er is niet alleen aandacht voor de effectiviteit en de toepassing van de middelen, maar ook voor de acceptatie door de biologische sector en de registratie van middelen. Voor volledige tekst kijk in de KennisBank thema levend uitgangsmateriaal.

Kostprijs biologisch varkensvlees

Jaarlijks maakt het LEI in opdracht van Biologica een kostprijsberekening van biologisch varkensvlees. In de kostprijs, die in 2003 €2,56/kg bedroeg, is een volledige vergoeding van arbeid, grond en kapitaal opgenomen. De berekening is gemaakt op basis van cijfers van moderne varkensbedrijven die deelnemen aan het demonstratieproject Biovar. Het rapport is te vinden in de KennisBank, thema bedrijfssystemen, -management, -economie.

Al een kijkje genomen in de KennisBank Biologische landbouw en voeding? Meer dan 14.000 titels en 700 volledige rapporten opgenomen! Surf naar www.biologischelandbouw.net/kennisbank.

Laten zien wat je doet

Dat kan nu met de zogenaamde Biologisch Onderzoek Berichten (BOB). Er zijn inmiddels tien BOBs verschenen over het lopend onderzoek op het terrein van biologische landbouw en voeding. In elke BOB is er naast achtergrond en resultaten van onderzoek – aandacht voor de wisselwerking tussen onderzoekers en het bedrijfsleven.

In veel gevallen is de biologische sector nauw betrokken bij het onderzoek wat resulteert in bruikbare kennis.

www.biologischelandbouw.net

voor meer informatie en ontvangst.

Colofon

IBL Nieuws is een uitgave van het Innovatiecentrum Biologische Landbouw, onderdeel van Wageningen Universiteit en Researchcentrum (WUR), stimuleert, coördineert en initieert de ontwikkeling en ontsluiting van kennis over biologische landbouw en voeding. IBL Nieuws wordt verspreid onder de biologische sector, onderzoekers, voorlichters, onderwijsgevers, beleidsmedewerkers van overheden en maatschappelijke organisaties en overige geïnteresseerden.

Samenstelling en redactie

Sjors Willems

Bijdragen

Sjors Willems en Leonore Noorduyt

Foto's

Hans Dijkstra (bvBeeld), Guy Ackermans, Departement Dierwetenschappen

Vormgeving

Grafisch Atelier Wageningen

Druk oplage

Modern Bennekom; 2000 ex.

Adres IBL Nieuws

Wageningen UR, stafafdeling Onderzoek
Postbus 9101, 6700 HB Wageningen

t 0317 485 649 f 0317 484 449

e info@biologischelandbouw.net

i www.biologischelandbouw.net